

«Про затвердження Інструкції щодо заповнення форм державних статистичних спостережень про охорону атмосферного повітря № 2-ТП (повітря) “Звіт про охорону атмосферного повітря” (річна) та № 2-ТП (повітря) “Звіт про охорону атмосферного повітря” (квартальна)”» [4].

До податкової звітності відноситься Податкова декларація екологічного податку, невід’ємною частиною якої є шість додатків [5].

Однак слід зазначити, що у системі бухгалтерського обліку міститься певна інформація щодо екологічної діяльності підприємства. Так, у складі необоротних активів є матеріальні і нематеріальні активи, що використовуються в екологічній діяльності підприємства, такі активи є й у складі запасів підприємства. Підприємство може формувати власні фонди на проведення природоохоронних заходів, або отримувати цільове фінансування чи залучати кредитні ресурси. Але здебільшого така інформація не виокремлюється в системі фінансової звітності.

Але все більша кількість підприємств накопичену екологічну інформацію використовує для складання звітності з корпоративної соціальної відповідальності у частині екологічної діяльності. Соціальна або нефінансова звітність – це звіти компаній, що включають інформацію не тільки про результати фінансово-економічної діяльності, але й соціальні та екологічні показники. Вона є публічною і розглядається як інструмент інформування стейкхолдерів про те, як і якими темпами компанія реалізує закладені у своїх стратегічних планах розвитку цілі щодо економічної стійкості та розвитку, соціального добробуту та екологічної безпеки.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, ми погоджуємося з визначенням бухгалтерського обліку екологічної діяльності для господарюючих суб’єктів, наведеного В. С. Ленем [1], як підсистеми бухгалтерського обліку, яка формує та передає користувачам інформацію про господарські операції, пов’язані з використанням природного середовища та впливом господарської діяльності на його стан.

Саме вона повинна стати основою для складання звітів з соціальної відповідальності, які включають в себе інформацію про фактичну і стратегічну екологічну діяльність підприємства.

Список використаних джерел: 1. *Лень В. С.* Екологічний облік: поняття та зміст / В. С. Лень, О. М. Колівешко // Вісник Чернігівського національного технологічного університету. – 2014. – № 2 – С. 223–230. 2. *Жук В. М.* Екологічні аспекти бухгалтерського обліку в агропромисловому виробництві / В. М. Жук // Агроекологічний журнал. – 2012. – № 2. – С. 18–23. 3. *Санникова И. Н.* На пути к бухгалтерскому экологическому учету и отчетности [Електронний ресурс] / И. Н. Санникова, Н. А. Шавкунова // «Международный бухгалтерский учет». – 2009. – № 3. – Режим доступу : <http://www.lawmix.ru/buh/32193>. 4. *Про визнання* таким, що втратив чинність, наказу Держкомстату України від 20 жовтня 2008 року № 396 «Про затвердження Інструкції щодо заповнення форм державних статистичних спостережень про охорону атмосферного повітря № 2-ТП (повітря) “Звіт про охорону атмосферного повітря” (річна) та № 2-ТП (повітря) “Звіт про охорону атмосферного повітря (квартальна)”»: Наказ Державної служби статистики України від 07.04.2017 № 80. 5. *Про затвердження* форми Податкової декларації екологічного податку Наказ Міністерства фінансів України від 17.08.2015 р. № 715 (зі змінами, внесеними наказами Мінфіну від 28.12.2016 р. № 1177 та від 13.05.2017 р. № 495).

УДК 657.471.7

Т. А. Шевченко, студентка магістратури

В. А. Нехай, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: управління, витрати, управління витратами, методи управління витратами.

Сучасний стан економіки в Україні змушує підприємців до пошуку адекватних методів управління витратами. Ефективна діяльність підприємства, його конкурентоспроможність, стійкість до змін, що відбуваються в економічному середовищі, головним чином залежать від ефективності системи управління підприємством, зокрема його витратами. Велике різноманіття методів управління витратами зумовлює потребу в досконалому вивченні їх сутності, а також визначення методів, які відповідають сучасним вимогам.

Управління витратами –це динамічний процес, який включає управлінські дії, мета яких полягає у досягненні високого економічного результату діяльності підприємства [1].

Сучасні економічні відносини створюють жорстку цінову конкуренцію. Тому на теперішньому етапі розвитку економіки отримати більший прибуток, а значить покращити свій фінансовий стан, здатні ті підприємства, які можуть знизити собівартість продукції або покращити її якість, витрачаючи менші питомі вкладення на одиницю товарної продукції.

У сучасних умовах вченими виділено одинадцять методів управління затратами [2], ці методи здебільшого пов'язані із системами управлінського обліку та оперативного, поточного і стратегічного аналізу економічної діяльності підприємства.

Розкриємо сутність, умови застосування, переваги й недоліки, а також процедуру вибору та організацію застосування сучасних методів управління витратами. Кожен із методів має свої цілі управління витратами, особливу сферу застосування, специфічні завдання, що ставляться в конкретному випадку та інструменти для виконання поставлених задач. На сьогодні потребують подальшого вивчення методи управління витратами, які було б доцільно застосовувати за умов нестабільності та наростаючої інфляції. Стисла характеристика методів управління витратами, які доцільно було б застосовувати в сучасних економічних умовах, наведена в таблиці.

Таблиця

Характеристика сучасних методів управління витратами

Назва методу	Сутність методу
Absorption Costing	Передбачає облік і віднесення до собівартості продукції всіх затрат, включаючи і накладні, використовуючи різні прийоми розподілу накладних затрат з метою точного визначення їх параметрів у структурі собівартості одиниці продукції
Cost-Value-Profit Analysis	Дозволяє формувати оптимальну структуру змінних та постійних витрат, встановлює взаємозв'язок між ціною й обсягом реалізації, що дає можливість прогнозувати обсяг прибутку
Target Costing	За основу розрахунків цільової собівартості продукту береться визначена ціна та рівень рентабельності, що забезпечує бажаний прибуток
Kaidzen Costing	Полягає в оперативному та наскрізному пошуку й реалізації шляхів усунення відхилень між фактичною та цільовою собівартістю продукту
Cost Killing	Максимальне зменшення витрат у найкоротший термін без збитку для діяльності підприємства та його розвитку, орієнтований на короткострокову перспективу
Life Cycle Costing	Розрахунок витрат за етапами життєвого циклу продукції. Застосовується у стратегічному управлінні витратами. Передбачає врахування впливу інфляції через дисконтування грошових потоків

Джерело: [2-6].

Ефективність окремих методів у різних економічних умовах різниться. Виділимо ті, які допоможуть адаптуватися підприємству до нестійких умов економічного середовища.

Absorption Costing використовують на підприємствах з індивідуальним типом виробництва, де продукція виготовляється за індивідуальними замовленнями і з безперервним виробництвом, яке базується на стандартизованих стадіях технологічної обробки, у якому дуже складно вирізнити виробництво окремих виробів.

Недоліками цього методу є ускладнення процесу управління накладними витратами, а також те, що остаточну собівартість конкретного виробу можна розрахувати лише наприкінці періоду. Але, незважаючи на це, саме цей метод дозволяє найбільш точно визначити фінансовий результат діяльності підприємства.

Cost-Value-Profit Analysis за своєю сутністю є досить простим, ґрунтується на легко обчислюваних показниках і дає змогу в режимі реального часу оцінити вплив величини та структури витрат, обсягу продажу продукції на прибуток, аналізувати його залежність від рівня цін і структури виробництва, обґрунтовувати маркетингову стратегію.

До переваг цього методу можна віднести те, що підприємство має змогу залежно від запланованого прибутку визначити обсяг реалізації. Недоліками методу є: поділ витрат підприємства на змінні і постійні, що на практиці зробити досить складно; будь-яка зміна факторів у моделі може суттєво змінити кінцевий результат.

Модифікація методології управління витратами сучасних підприємств була втілена в методі Target Costing – управління витратами за цільовою собівартістю. Як зазначає М. Г. Грещак [5], цей метод являє собою інтегральну модель управління витратами і прибутком, що зорієнтована на безперервне зниження і превентивний контроль витрат виходячи з наявних

умов ринку шляхом об'єднання зусиль маркетингових, конструкторських, виробничих та інших підрозділів підприємства.

Застосування цього методу має певні недоліки – потребує серйозних інвестицій, багато часу і відповідних технічних можливостей. Але переваги Target Costing того варті: контроль витрат ще на стадії розробки продукту й маркетингова орієнтація виробництва.

Перевагами Kaizen Costing є створення передумов для найбільш повного використання всіх резервів зменшення витрат шляхом постійного вдосконалення організації витратних процесів, із залученням усіх співробітників підприємства.

Комплексне використання таргет-костингу та кайзен-костингу являє собою загальну систему управління витратами, що передбачає управління витратами на всіх стадіях життєвого циклу створюваного продукту, а також залучення в цей процес співробітників всіх центрів відповідальності.

Досить жорстким методом управління витратами є Cost Killing, який спрямований на оперативну мінімізацію витрат підприємства без шкоди його діяльності та розвитку. Реалізація цього методу можлива через участь підприємства в тендерах, жорсткий тиск на постачальників, зменшення ланцюга руху сировини, пошук нових постачальників або оптимізацію структури наявних.

Перевагою Cost Killing є те, що він дає змогу швидко скоротити витрати підприємства, а недоліками – жорсткість, бо він передбачає зменшення витрат на заробітну плату і скорочення персоналу; використання його час від часу або лише по окремих підрозділах підприємства не дасть очікуваних результатів. Цей метод управління витратами не орієнтований на довгострокову перспективу: повна мінімізація всіх витрат може в певних випадках принести шкоду, аніж користь.

LCC-аналіз – це єдиний метод управління витратами, який передбачає врахування впливу інфляції через дисконтування грошових потоків у прийнятті рішень. Крім того, облік витрат за життєвим циклом виправданий у створенні нового підприємства або впровадженні нового виду діяльності. У цьому разі результати LCC-аналізу можна вважати стратегічним орієнтиром у довгостроковому позиціонуванні підприємства на ринку [2].

Перевагами LCC-аналізу є: забезпечення точного прогнозу витрат і співвідношення отриманого доходу та витрат щодо виробництва виробу в цілому; забезпечення стратегічного бачення структури витрат і зіставлення її зі структурою доходів. Але разом з тим під час використання цього методу виникають певні складності. Зокрема слід зауважити необхідність забезпечення точності інформації та необхідність наявності детального маркетингового аналізу.

Таким чином, аналіз перелічених методів управління затратами підприємства засвідчив, що досконалих методів управління витратами не існує. Кожен метод потребує необхідних умов його застосування. Для вирішення проблеми оптимізації витрат, ефективності господарювання та досягнення підприємством поставлених цілей необхідний індивідуальний підхід до вибору існуючих методів управління витратами. Застосування кожного з них є доцільним виходячи з конкретних умов і цілей управління підприємством в цілому. Обираючи найкращий метод, необхідно провести комплексний аналіз діяльності всіх центрів витрат та підприємства загалом.

Для підвищення ефективності управління витратами слід використовувати комбінування декількох методів. Це, у свою чергу, дозволить підприємству досягти своєї довгострокової мети – максимізація прибутку шляхом зниження витрат за незмінної якості продукції.

Список використаних джерел : 1. *Давидович І. Є.* Управління витратами : навчальний посібник / І. Є. Давидович. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 320 с. 2. *Управління затратами підприємства : [монографія] / Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, Я. Ю. Хлап'юнов, Г. А. Макухін.* – К. : Лібра, 2007. – 320 с. 3. *Алфьорова І. Є.* Сучасні методи управління витратами підприємства [Електронний ресурс] / І. Є. Алфьорова, Ю. І. Мозгова. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=75162>. 4. *Ростовська Г. В.* Огляд методів управління витратами [Електронний ресурс] / Г. В. Ростовська. – Режим доступу : http://www.dgma.dnetsk.ua/science_public/ddma/2011-3-24/article/11PAVMCM.pdf. 5. *Кірейцев Г. Г.* Обліково-аналітична система сільськогосподарського підприємства в умовах антикризового управління [Електронний ресурс] / Г. Г. Кірейцев В. А. Нехай // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 3. – С. 84 90 – Режим доступу : <http://magazine.faaf.org.ua/oblikovo-analitichna-sistema-silskogospodarskogo-pidpriemstva-v-umovah-antikrizovogo-upravlinnya.html>. 6. *Управління витратами : [навчальний посібник] / М. Г. Грещак, В. М. Гордієнко, О. С. Коцюба та ін. ; за заг. ред. М. Г. Грещака.* – К. : КНЕУ, 2008. – 264 с.